

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY

Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 27 stron (zadania 1–27). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza to test, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a część trzecia – napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Czynności zaplanuj tak, aby możliwe było rozwiązanie zadań z trzech części arkusza w ciągu 180 minut.
4. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

15 MAJA 2017

**Godzina rozpoczęcia:
9:00**

**Czas pracy:
180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

MHI-R1_1P-172

CZĘŚĆ I – Test (20 punktów)

Zadanie 1. (1 pkt)

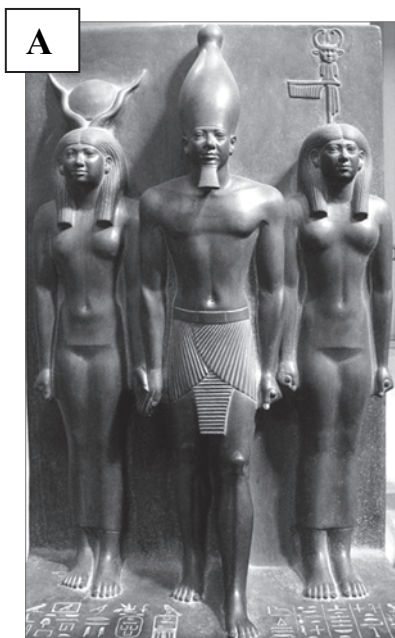
Na podstawie źródeł i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Źródło 1. Opinia współczesnego badacza

Sztuka Amenhotepa IV – Echnatona stanowi krótki, ale wspaniały epizod na tle kilku tysięcy lat dziejów twórczości artystycznej starożytnego Egiptu. Zerwawszy z tradycją, król w nowo wzniesionej świątyni oddaje cześć [...] Atonowi [...], a sam będąc poetą, pragnie uwolnić sztukę z odwiecznych więzów reguł i przepisów, którymi jest spętana. Każe artystom [...] nie upiększać jego postaci, nie gloryfikować jego majestatu; chce, aby go wyobrażano w sztuce takim, jakim był w istocie. Nie ogranicza inwencji twórców wyłącznie do tematów oficjalnych, ale pozwala im [...], by komponowali sceny z jego codziennego życia.

K. Michałowski, *Nie tylko piramidy. Sztuka dawnego Egiptu*, Warszawa 1986, s. 206.

Źródło 2. Wizerunki faraona w sztuce egipskiej

www.ancient-egypt.co.uk, www.bz-berlin.de

Rozstrzygnij, który z wizerunków (A czy B) jest przykładem zastosowania estetyki opisanej w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij, przywołując dwa argumenty.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie:

- .....
- .....

Zadanie 2. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Arystoteles o przejęciu władzy przez Ateny nad Związkiem Morskim

Gdy [...] wzmogło się w państwie poczucie własnej siły i zebrało się wiele pieniędzy, radził Arystydes* Ateńczykom, ażeby przejęli władzę nad Związkiem [Morskim]. Wszyscy bowiem mieć będą utrzymanie, jedni – w wyprawach wojennych, drudzy jako załogi okrętów, inni jako urzędnicy państwowi. [...] Ateńczycy dali się przekonać i przejąwszy władzę, zaczęli nadużywać jej w stosunku do swoich sprzymierzeńców, z wyjątkiem mieszkańców Chios, [...] i Samos, ich bowiem uważali za przedmurze swej władzy i dlatego pozwolili im zachować ustrój dotychczasowy i utrzymać pod swoją władzą posiadane tereny. Stan był taki, że ponad 20 000 ludzi utrzymywało się z danin miast związkowych.

Arystoteles, *Dzieła wszystkie*, t. 6. s. 731–732.

*Arystydes – ateński polityk i wódz

Wyjaśnij, do czego wykorzystali Ateńczycy przejęcie władzy i zgromadzone pieniądze Związku Morskiego.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Na podstawie podanych informacji oraz własnej wiedzy uzupełnij tabelę – wpisz we właściwych miejscach nazwy opisanych form ustroju politycznego starożytnego Rzymu. Wybierz je spośród podanych niżej.

pryncypat   królestwo   dominat   republika

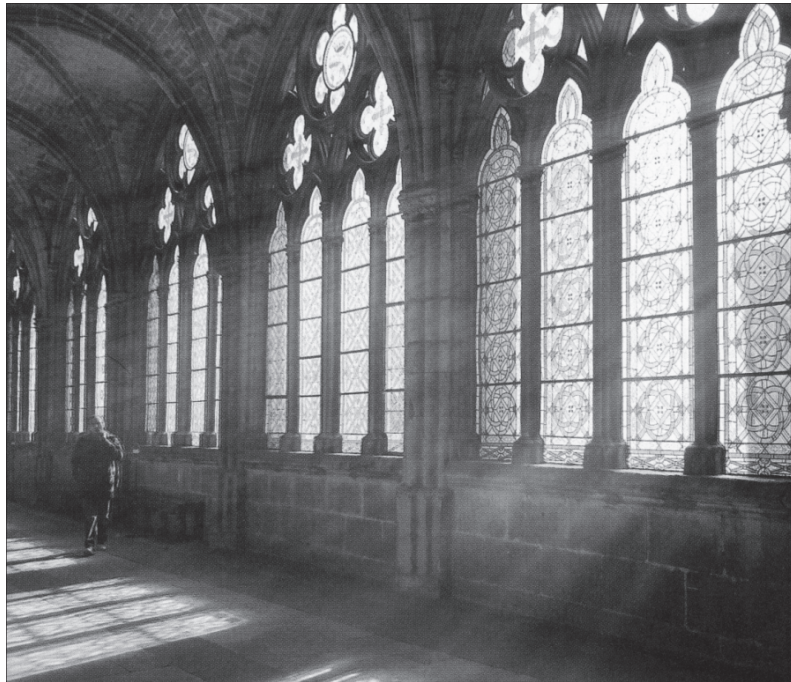
	Opis	Nazwa
A.	Cesarz jest panem absolutnym i świętym; ceremoniał, którym się otacza, i mistyka, której jest przedmiotem, świadczą o jego potędze.	
B.	Ustrój polityczny Rzymu [...] zasadzał się na trzech podstawowych organach władzy. Były nimi zgromadzenia, urzędy i senat.	
C.	Rzymski system jedynowładztwa, swoista forma monarchii rzymskiej polegająca na skupieniu władzy w rękach cesarza [...] przy jednoczesnym zachowaniu pozorów (poprzedniego) ustroju.	

J. C. Fredouille, *Słownik cywilizacji rzymskiej*, Katowice 1996, s. 76, 240; *Mała encyklopedia kultury antycznej*, Warszawa 1990, s. 623.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 4. (1 pkt)

Podaj nazwy stylów architektonicznych, w których zostały wykonane krużganki przedstawione na fotografiach.

Historia sztuki, t. 4, Warszawa b.r.w., s. 151.

A. .....

Historia sztuki, t. 6, Warszawa b.r.w., s. 55.

B. .....

Zadanie 5. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Opis interwencji zbrojnej cesarza Henryka w Polsce

Cesarz Henryk [...] rozpościera wojska wokół grodu Głogowa. [...] Obóz cesarza ustawicznymi niepokoją napadami, z jednej strony grodzianie, z drugiej Bolesław. [...] Cesarz [...] okala [Głogów] łoskotem ciężkich miotaczy, usiłuje zasypać chmurą strzał, obrzuca gradem kamieni, błyska piorunowym ogniem wyrzuconym z machin [...].

[P]rzedziwnej [...] wytrwałości mężowie. [...] Nie przeraża ich siła natarcia wrogów, nie łamie uciążliwości bojowania, nawet miłość do dzieci nie zmiękcza! Ponieważ ojcowie, nie bacząc na synów, stawiają zacięty opór, więc pacholęta ich – to się je przywiązuje do machin i wystawia na [uderzenia] kamieni i ojcowskie strzały. [...]

Kiedy więc spełzły na niczym wysiłki, podstępny, groźby, [nieprzyjaciel] unosi znaki wojenne [...] pod zgołą niepomyślną i nieszczęśliwą wróżbą.

Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, Wrocław 1992, s. 138–139.

Wyjaśnij okoliczności interwencji wojsk cesarza Henryka w Polsce.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (1 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A, a także – chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

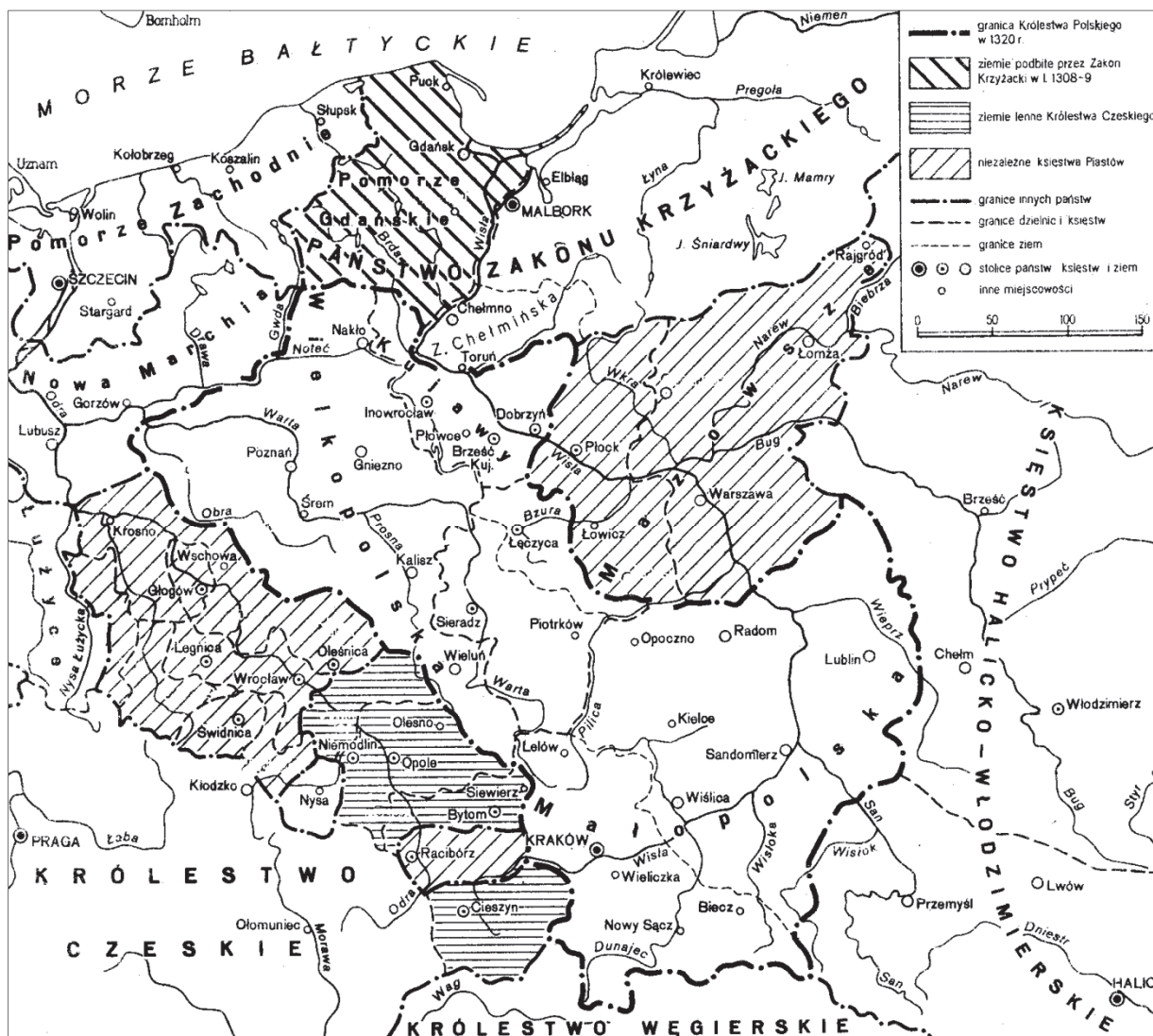
schizma wschodnia	
utworzenie Państwa Kościelnego	
spalenie Jana Husa na soborze w Konstancji	
powstanie Cesarstwa Łacińskiego	
zawarcie konkordatu w Wormacji	

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	4.	5.	6.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 7. (1 pkt)

Na podstawie źródła oraz własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Mapa. Królestwo Polskie w 1320 roku

Zarys historii Polski, red. J. Tazbir, Warszawa 1979, s. 71.

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W roku koronacji Władysława Łokietka Pomorze Zachodnie było we władaniu Marchii Brandenburskiej.	P	F
2.	Rodowe ziemie Władysława Łokietka znalazły się w granicach państwa Kazimierza Wielkiego.	P	F
3.	Pomorze Gdańskie zostało utracone na rzecz zakonu krzyżackiego podczas panowania Przemysła II.	P	F

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Fragment wiersza Juliana Ursyna Niemcewicza

Wśród świetnych zdarzeń nie przestawał błdzić,
Był dobrym, mężnym, lecz nie umiał rządzić.

Na próżno Polak mocarstwa podbija,
Toczy bitwy niezliczone,
Próżno chorągwie wśród Moskwy rozbija
I więzi cary zwalczone;
Świat się nad Polską zadumał,
Lecz [...] z zwycięstw korzystać nie umiał.

Dziedziczną Szwedów utracił koronę,
[...] Niezdolnym rządem umysły zburzone
Przyniosły klęskę krajowi.

J.U. Niemcewicz, *Śpiewy historyczne*, Warszawa 1986, s. 122.

Rozpoznaj postać, której został poświęcony utwór, a następnie wyjaśnij, jakiego wydarzenia dotyczy podkreślony fragment wiersza.

Postać: .....

Wydarzenie:

.....
.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Fragment tekstu autorstwa Stanisława Orzechowskiego

Herby wasze są znaki szlactwa, a nie szlactwo. A jako gdy piwo kwaśnieje, wiechy (będące godłami piwiarni) zmiatają; tak też i ty zrzuć herb, gdy się szlactwo twoje złotrzyło. Nie chlubi się zacnością przodków swoich: ku hańbie twej ich wspominasz, a tym znaczniejsza niecnota twoja jest, im przodkowie twoi byli cnotliwsi.

M. Rożek, *Etos dworku szlacheckiego*, Kraków 2013, s.16.

Wyjaśnij, przed czym autor przestrzega szlachtę w przytoczonym fragmencie tekstu źródłowego.

.....
.....
.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	7.	8.	9.
	Maks. liczba pkt	1	2	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 10. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenie.

Julian Ursyn Niemcewicz, *Pacierz* [fragment]

Carowa, któraś jest w Petersburgu, święć się imię twoje, stotysięczne wojsko twoje, bądź wola twoja, jako w Moskwie, tak i w Polsce, [...] ruble powszechnie daj nam dzisiaj, pozwól się wzbogacić, jako i my pozwalamy, nie wódź nas do rządu regularnego, ale nas zbaw od konstytucji 3 maja i od wielkich jej ustaw.

Tajna korespondencja z Warszawy [...], oprac. M. Rymszyna, A. Zahorski, Warszawa 1961, s. 114.

Podaj stosowaną w historiografii nazwę konfederacji, do której nawiązuje tekst. Odpowiedź uzasadnij, przywołując dwa argumenty.

Nazwa konfederacji: .....

Uzasadnienie:

- .....
- .....

Zadanie 11. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenie.

Fragment wspomnień Jana Bartkowskiego

Była to pierwsza wieść o rewolucji we Francji. Im bliżej dochodziły nas szczegóły o walce lipcowej, tym większe wyradzały się nadzieje w wyobraźni żywej młodzieży. Wkrótce uczniowie uniwersytetu zaczęli wracać do stolicy, a że i wojsko już opuszczało obóz pod Powązkami, akademicy i podchorążowie oraz oficerowie młodszy piechoty skwapliwie garnęli się w małe kółka i cichaczem rozprawiali już nie tyle o wypadkach w Paryżu, jak raczej o prawdopodobieństwie powstania własnego kraju i pomocy w takim razie ze strony Francji.

J. Skowronek, [...], Warszawa 1987, s. 71.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór.

Tekst źródłowy zawiera charakterystykę sytuacji społecznej przed wybuchem powstania

- A. kościuszkowskiego.
- B. listopadowego.
- C. krakowskiego.
- D. styczniowego.

Uzasadnienie:

.....
 .....
 .....

Zadanie 12. (1 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

J. Skowronek, [...], Warszawa 1987, s. 74.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór.

Mapa przedstawia Europę

- A. przed wybuchem Wielkiej Rewolucji Francuskiej.
- B. w czasie wyprawy Napoleona do Rosji.
- C. po zakończeniu kongresu wiedeńskiego.
- D. w drugiej połowie XIX wieku.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	10.	11.	12.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 13. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenie.

Fragment opracowania historycznego

Obóz [ten], rozwijając szeroką akcję paradyplomatyyczną, liczył na pomoc ze strony mocarstw zachodnich, głównie Francji i Wielkiej Brytanii, marząc o sytuacji, w której doszłoby do wojny między nimi a Rosją, co stworzyłoby warunki do podniesienia sprawy polskiej na forum międzynarodowym. Niepodległa Polska miała być liberalną monarchią konstytucyjną o dziedzicznym tronie, zgodnie z zapisem Konstytucji 3 maja [...]. Miano w niej przeprowadzić uwłaszczenie chłopów, za odszkodowaniem właścicieli ziemskich. [O]czywiście szlachcie nadal przypadłaby rola przywódcza w kraju.

Historie Polski w XIX wieku, red. A. Nowak, t. 4, Warszawa 2015, s. 144.

Podaj stosowaną w historiografii nazwę obozu Wielkiej Emigracji, którego dotyczy tekst. Uzasadnij swoją odpowiedź, przywołując dwa argumenty.

Nazwa: .....

Uzasadnienie:

- .....
- .....

Zadanie 14. (1 pkt)

Na podstawie danych z tabeli i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Tabela. Rozwój kolei (długość uruchomionych linii w km)

Kraj	1840	1870	1914
Austro-Węgry (daw. Austria)	144	6 112	22 981
Belgia	334	2 897	4 676
Francja	410	15 544	37 400
Hiszpania	–	5 295	15 256
Holandia	17	1 419	3 339
Niemcy	469	18 876	61 749
Rosja	27	10 731	62 300
Stany Zjednoczone	4510	84 675	410 475
Wielka Brytania	2390	21 558	32 623
Włochy (daw. państwa włoskie)	20	6 429	19 125

R. Cameron, L. Neal, *Historia gospodarcza świata. Od paleolitu do czasów najnowszych*, Warszawa 2003, s. 213.

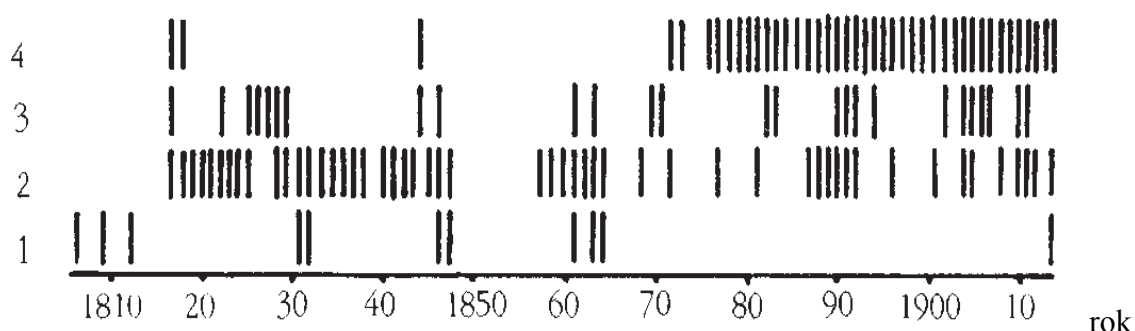
Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Po wojnie secesyjnej Stany Zjednoczone weszły w okres zastoju w rozbudowie kolei.	P	F
2.	Na przełomie XIX i XX wieku w Austro-Węgrzech tempo rozwoju kolei było porównywalne z rozwojem kolei w Niemczech.	P	F
3.	Po wojnie francusko-niemieckiej rozwój kolei we Francji był szybszy niż w Niemczech.	P	F

Zadanie 15. (1 pkt)

Na podstawie diagramu i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Diagram. Aktywność społeczno-polityczna społeczeństwa polskiego w XIX wieku

Legenda:

- 4. Spiski socjalne.
- 3. Zbrojne walki i rozruchy społeczne.
- 2. Spiski niepodległościowe.
- 1. Zbrojne walki o niepodległość.

I. Ihnatowicz, *Spółeczeństwo polskie 1864–1914*, Warszawa 1988, s. 26.

Wyjaśnij, dlaczego aktywność społeczno-polityczna Polaków w XIX wieku podlegała ewolucji.

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13.	14.	15.
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie źródła i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Fotografia opublikowana w polskiej prasie codziennej, marzec 1939 r.

Zarys historii Polski, red. J. Tazbir, Warszawa 1979, s. 653.

Wyjaśnij okoliczności i cel wykonania przedstawionej fotografii.

.....

.....

.....

.....

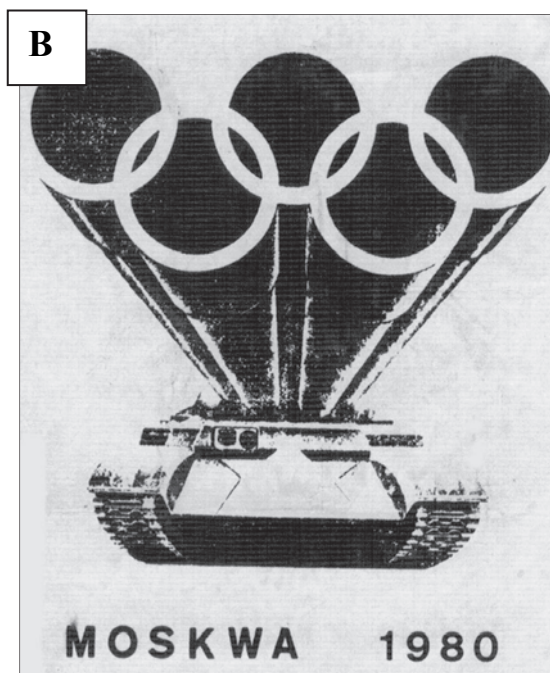
.....

.....

Zadanie 17. (2 pkt)

Na podstawie ilustracji oraz własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Ilustracje dotyczące igrzysk olimpijskich w Moskwie w 1980 r.

<http://wyborcza.pl/alehistoria;>

Z. Zblewski, *Abecadło PeeReLu*, Kraków 2008, s. 59.

Interpretując elementy graficzne rysunków, porównaj ich wymowę ideową oraz wyjaśnij, do jakiego wydarzenia politycznego nawiązuje ilustracja B.

Porównanie:

.....

.....

.....

.....

.....

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	16.	17.
	Maks. liczba pkt	2	2
	Uzyskana liczba pkt		

Temat: Relacje między władzą i społeczeństwem od starożytności do XX w.

CZĘŚĆ II – Analiza źródeł wiedzy historycznej (10 punktów)

Źródło A

Fragment wiersza greckiego poety Tyrtajosa

Oto czym jest waleczność; nagroda jest to najlepsza
I najpiękniejsza na świecie, jaką zdobywa młódzieniec.
To wszak wspólną jest chwała dla miasta i ludu całego,
Jeśli kto stając w rozkroku w pierwszym szeregu walczących
Wytrwa, całkiem niepomny myśli o szpetnej ucieczce.

T.R. Martin, *Starożytna Grecja. Od czasów prehistorycznych do okresu hellenistycznego*,
Warszawa 1998, s. 91.

Źródło B

Arystoteles o ustroju politycznym Aten

Na czele ludu stanął Perykles. [...] Za jego czasów ustrój państwa stał się jeszcze bardziej demokratyczny. Areopagitom odebrał niektóre uprawnienia, a przede wszystkim skierował uwagę obywateli na flotę jako podstawę potęgi państw, w następstwie czego masy nabrały pewności siebie i całe rządy w państwie coraz bardziej w ich ręce przechodziły.

Arystoteles, *Dzieła wszystkie*, t. 6, Warszawa 2001, s. 736.

Na podstawie źródeł A i B wykonaj polecenie.

Zadanie 18. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego wojskowe obowiązki spowodowały wzrost znaczenia roli obywateli w życiu politycznym polis.

.....

.....

.....

.....

Źródło C

Opinia współczesnego historyka na temat wojskowej roli obywateli

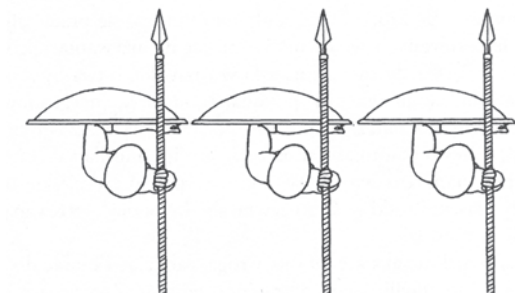
„Obywatelami” prawdopodobnie stali się ludzie, którzy początkowo byli wolnymi mężczyznami będącymi mieszkańcami polis, posiadającymi i uprawiającymi ziemię [...]. Kluczowe znaczenie miały funkcje militarne mieszkańców polis w falandze hoplitów, ponieważ starcia hoplitów były typowym sposobem prowadzenia wojny. Sposób ten [...] wyznaczał również ważną rolę w szeregach piechoty zarówno zwykłym obywatelom, jak i przedstawicielom arystokracji. [...] Militarna rola wszystkich obywateli jako niemal stałej armii broniącej miasta przed wrogiem łączyła się z ich politycznym statusem. [...] Stąd polityczna siła ogółu obywateli jako tych, którzy głosują na zgromadzeniu.

Grecja klasyczna, red. R. Osborne, Warszawa 2002, s. 72.

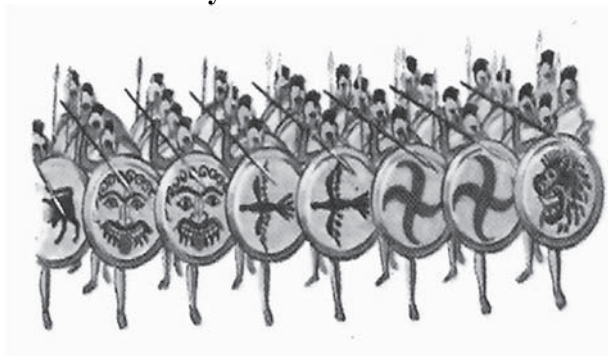
Źródło D

Ustawienie hoplitów w szeregu

Rysunek 1.

Rysunek 2.

Grecja klasyczna, red. R. Osborne, Warszawa 2002, s. 122.

Na podstawie źródła C i D wykonaj polecenie.

Zadanie 19. (1 pkt)

Podaj, jakie cechy szyku bojowego falangi i metod walki miały wpływ na demokratyczny charakter miast-państw greckich.

.....

.....

.....

.....

Źródło E.

Fragment dzieła Liwiusza

Nie ulega żadnej wątpliwości, że tenże sam Brutus, który zdobył sobie tyle sławy przez wypędzenie króla [...] byłby to uczynił z największą szkodą dla państwa, gdyby z chęci przedwczesnej wolności odebrał był władzę królewską któremuś z poprzednich królów. Cóż by się bowiem było stało, gdyby ten lud składający się z pasterzy i cudzoziemców, którzy uciekli z własnego kraju, [...] uwolnił się od strachu przed osobą króla, dał się porwać w wir trybuńskich zamieszek i toczył spory z patrycjuszami w obcym jeszcze dla siebie mieście, zanimby zespoliła ich w jedność miłość do żon i dzieci oraz przywiązanie do ziemi, do której człowiek może się przyzwyczaić dopiero po upływie długiego czasu? Rozleciałoby się w proch wskutek zamieszek wewnętrznych państwo jeszcze nie całkiem zespolone, które wykarmiła spokojna i umiarkowana władza i doprowadziła do tego, że mogło wydać dojrzały owoc wolności wobec dojrzałych już sił.

T. Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*, Wrocław 2004, s. 87–88.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	18.	19.
	Maks. liczba pkt	1	1
	Uzyskana liczba pkt		

Na podstawie źródła E wykonaj polecenie.

Zadanie 20. (1 pkt)

Wyjaśnij, na jakich zasadach oparte były relacje władcy z mieszkańcami Rzymu w okresie królewskim.

.....

.....

.....

.....

Źródło F

Opis wystąpień ludności i protestu parlamentu Paryża przeciw podniesieniu podatków i kardynałowi Mazariniemu

Gdyby kto tu bunt przewidział, uchodziłby za szaleńca. [Nagle pojawia się] jakiś promyk, może raczej iskra, a ten znak życia [...] ukazuje się w parlamencie. [...] Wydał pomruki przy edykcje o taryfach, [...] lud go usłyszał i zbudził się ze snu. Powstając, zaczęto jak po omacku szukać praw. Nie znaleziono ich już: przestraszono się, zaczęto krzyczeć, zaczęto żądać; a w tym podnieceniu zasady ustrojowe dotąd szacowne, bo niejasne, stały się przedmiotem dyskusji i nienawiści. Lud wtargnął do świątyni; podniósł zasłonę milczenia, zakrywającą wzajemne prawa ludu i króla, póty zgodne póty ukryte. [...]

W ciągu dwu ubiegłych wieków pochlebcy nie wiedzieli, co robili, gdy redukowali do frazesu konkretne względy, które król winien mieć dla podwładnych; przyszła teraz chwila, [...] w której rzeczywiste posłuszeństwo, jakie winno się mieć dla królów, zredukowane zostało do frazesu.

Pamiętniki kardynała Retza, przeł. A. i M. Bocheńscy, t.1, Warszawa 1981, s. 84–85, 111.

Na podstawie źródła F wykonaj polecenia.

Zadanie 21. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego zachowanie ludu autor tekstu określa jako *wtargnięcie do świątyni*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22. (1 pkt)

Wyjaśnij, na jakie zagrożenie w relacjach władca – poddani zwraca uwagę kardynał Retz w końcowym fragmencie źródła.

.....

.....

.....

Źródło G**Fragment pracy Alexisa de Tocquevilla**

Zasada: „Niech nie płaci podatków, kto nie bierze udziału w ich ustanowieniu” wydaje się równie solidnie ugruntowana we Francji co w samej Anglii. [...] W osiemnastym wieku w Anglii korzysta z przywileju podatkowego ubogi, we Francji – bogaty. Tam arystokracja wzięła na siebie największe ciężary publiczne, byle jej pozwolono rządzić; tu – aż do końca zachowała immunitet podatkowy, żeby się cieszyć po utracie władzy. [...]

Mazarin [...] chciał obłożyć podatkiem najbogatszych obywateli, a ściągnął go z nędzarzy; ale skarb nic na tym nie stracił. [...] Chęć zapobieżenia, by naród, od którego domagano się pieniędzy, nie zaczął w zamian domagać się wolności, kazał czuwać nieustannie nad tym, by klasy pozostały sobie dalekie i obce. [...] W tej nieustającej wojnie pretensji i inicjatyw Wasza Królewska Mość zmuszony jest decydować o wszystkim sam.

A. de Tocqueville, *Dawny ustrój i rewolucja*, Kraków 1994, s. 119, 121, 126.

Na podstawie źródła G wykonaj polecenia.

Zadanie 23. (1 pkt)

Wyjaśnij, jaka – według Tocquevilla – istniała zależność między płaceniem podatków a udziałem w sprawowaniu władzy w Anglii i Francji.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 24. (1 pkt)

Podaj dwie okoliczności, które przyczyniły się do ustanowienia rządów absolutnych we Francji.

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.	21.	22.	23.	24.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt					

Źródło H

Fragment artykułu współczesnego historyka Anthony'ego Uptona

Wybuchające od czasu do czasu rozruchy i protesty ludowe [we Francji i Hiszpanii w XVII w.] dotyczyły zazwyczaj problemów lokalnych. [...] W większości wypadków elity lokalne były doskonale świadome własnych interesów i starały się wynegocjować kompromisowe porozumienie z władcą, jeśli mimo to niepokoje trwały nadal, czynnie pomagały mu w zaprowadzeniu porządku. Żadna z tych rewolt nie naruszyła istniejących struktur władzy głównie dlatego, że powstańcy nie byli w stanie przekroczyć bariery intelektualnej, każącej im nadal wierzyć w boski charakter władzy panującego.

A. Upton, *Polityka*, [w:] *Zarys historii Europy. XVII wiek*, Warszawa 2003, s. 123

Źródło I

Charles Talleyrand, *Pamiętniki* [fragment]

Każdy czuł się zbyt rządzony. [...] Każdy młody człowiek, ledwie się znalazł w kolegium czy akademii, już uważał zastosowanie tego, czego się tam nauczył czy co przeczytał, za niezbędną zdobycz rozumu ludzkiego. Każdy stan chciał się odnowić. [...] Deputacja trzeciego stanu, zanim zatryumfowała nad dwiema pozostałymi, zajęła się sporządzaniem Deklaracji Praw. [...] Deklaracja była niczym innym jak teorią równości [...].

Nie ma między ludźmi różnicy i nie powinno być. [...] Lud jest źródłem wszelkiej władzy politycznej, a zarazem jej kresem. Tylko do niego należy suwerenność. [...] Było zupełnie oczywiste, że dziedziczna monarchia nie daje się połączyć z zastosowaniem takiej teorii.

Ch. Talleyrand, *Pamiętniki*, Londyn 1994, s. 114–115, 126–128

Na podstawie źródeł H i I wykonaj polecenie.

Zadanie 25. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy autorzy źródeł prezentują podobne opinie o relacjach między społeczeństwem a monarchią. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Źródło J

Apel do społeczeństwa i władz PRL [fragment]

Robotniczy protest przeciwko wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy niemal całego społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania. [...]

Ofiary obecnych represji nie mogą liczyć na żadną pomoc i obronę ze strony instytucji do tego powołanych, np. związków zawodowych, których rola jest żałosna. Pomocy odmawiają też agendy opieki społecznej. W tej sytuacji rolę tę musi wziąć na siebie społeczeństwo, w interesie którego wystąpili prześladowani. [...]

Dlatego niżej podpisani zawiązują [komitet] w celu zainicjowania wszechstronnych form obrony i pomocy. [...]

– Jerzy Andrzejewski, Stanisław Barańczak, Ludwik Cohn, Jacek Kuroń, Edward Lipiński, Jan Józef Lipski, Antoni Macierewicz, Piotr Naimski, Antoni Pajdak, Józef Rybicki, Aniela Steinsbergowa, Adam Szczypiorski, ks. Jan Zieja, Wojciech Ziemiński.

Na podstawie: *Wiek XX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2001, s. 408–409.

Na podstawie źródła J wykonaj polecenie.

Zadanie 26. (2 pkt)

Podaj pełną nazwę organizacji, której dotyczy cytowany tekst, i wyjaśnij okoliczności jej powstania.

Nazwa: .....

Okoliczności powstania:

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ III – Wypracowanie (20 punktów)

Zadanie 27. (20 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat 1.

Porównaj organizację władzy państwowej oraz relacje między władzą a społeczeństwem w monarchii patrymonialnej i monarchii stanowej na przykładzie średniowiecznej Polski.

Temat 2.

Scharakteryzuj i oceń postawy Polaków wobec władzy państwowej w Królestwie Polskim w latach 1815–1830.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	25.	26.	27.
	Maks. liczba pkt	1	2	20
	Uzyskana liczba pkt			

na temat nr .....

[illegible]

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

Blank writing area with horizontal dotted lines.

Blank lined area for writing, consisting of 20 horizontal dotted lines.

Blank writing area with horizontal dotted lines.

Blank writing area with horizontal dotted lines.

Blank lined area for writing, consisting of 20 horizontal dotted lines.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)